

Postprint Version	1.0
Journal website	
Pubmed link	
DOI	

This is a NIVEL certified Post Print, more info at <http://www.nivel.eu>

Therapietrouw bevorderen: noodzakelijk maatwerk

DIJK, L. VAN & DULMEN, S. VAN

Het gebruiken van geneesmiddelen is niet altijd eenvoudig. Het gebeurt dan ook regelmatig dat mensen hun geneesmiddelen niet op tijd nemen of helemaal vergeten te nemen. Het kan ook zijn dat mensen hun geneesmiddelen met opzet niet nemen. Dit kan zijn omdat ze de bijwerkingen vervelend vinden of juist omdat ze zich al beter voelen. Duidelijk is dat een deel van de geneesmiddelengebruikers niet altijd terapietrouw is. Hierdoor halen patiënten niet het maximale resultaat uit de therapie. Dit kan tot gevolg hebben dat ze onnodig lang met hun klachten blijven rondlopen of dat ze zich minder goed voelen. Ook kunnen ze eerder medische complicaties krijgen, wat kosten voor de gezondheidszorg met zich meebrengt. Therapietrouw krijgt daarom momenteel veel aandacht. Zo bracht de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) in 2003 een uitgebreid rapport uit over dit onderwerp. Een belangrijke conclusie daarvan is dat het bevorderen van terapietrouw de volksgezondheid misschien wel meer verbetert dan het verder ontwikkelen van nieuwe medische behandelingen.

Hoe vaak nemen mensen hun geneesmiddelen niet volgens voorschrift? Kijken we naar mensen met astma of COPD dan zien we dat zij nog wel eens afwijken van de voorschriften. Uit recent NIVEL-onderzoek blijkt bijvoorbeeld dat ongeveer de helft van de mensen met astma afwijkt van het voorschrift van de huisarts of medisch specialist bij het nemen van onderhoudsmedicatie. Bovendien vergeet bijna een derde van de astmapatiënten hun onderhoudsmedicatie wel eens te nemen. Mensen met COPD zijn vaker terapietrouw dan mensen met astma. Tussen de 20-36% neemt de medicatie wel eens naar eigen inzicht en 15% van de mensen vergeet wel eens de geneesmiddelen te nemen. Als mensen met astma/COPD niet terapietrouw zijn, gebruiken ze vaker te weinig (ondergebruik) dan te veel (overgebruik). Eerdere onderzoeken in Nederland gaven aan dat tussen de 30 en 92% van de mensen met astma of COPD hun geneesmiddelen niet altijd nemen zoals voorgeschreven. De schattingen zijn zo verschillend omdat niet altijd dezelfde patiëntgroepen zijn onderzocht, omdat terapietrouw op verschillende manieren gemeten is en dat de periodes waarover terapietrouw is gemeten anders zijn in de verschillende onderzoeken. De terapietrouw is minder goed wanneer de patiënt meer en vaker (verschillende) geneesmiddelen moet slikken, wanneer de behandelduur langer is en wanneer de medicatie bijwerkingen geeft.

Hoe kan terapietrouw verbeterd worden? Veel onderzoekers en professionals hebben zich al met deze vraag bezig gehouden. Simpele oplossingen lijken perspectief te bieden. Simpel wil hierbij zeggen: eenvoudig uit te voeren door zowel de patiënt als de voorschrijver. Een voorbeeld is het verminderen van het aantal doseringen per dag of het veranderen van de vorm van het geneesmiddel. Ook is het mogelijk om patiënten te herinneren dat ze hun geneesmiddel moeten nemen, bijvoorbeeld via SMS-berichten. Daarnaast kan betere communicatie tussen voorschrijver en patiënt een bijdrage leveren aan de terapietrouw. Heldere en duidelijke informatie over het hoe en waarom van geneesmiddelen geeft de patiënt beter inzicht in het belang van terapietrouw. Informatie alleen is echter niet genoeg. Patiënten en voorschrijvers zouden het gebruik van geneesmiddelen regelmatig kunnen doornemen. De apotheek kan daarin ook een rol spelen. In zo'n gesprek kan de patiënt bijvoorbeeld aangeven wat het moeilijk maakt om de geneesmiddelen op de juiste, voorgeschreven manier in te nemen. Samen met de voorschrijver en/of

apotheker kan dan naar oplossingen worden gezocht. De overeenstemming over de juiste aanpak tussen voorschrijver en patiënten, ook wel concordantie genoemd, krijgt steeds meer aandacht.

Toch is dé oplossing ter verbetering van therapietrouw nog niet gevonden. Dat zal ook moeilijk zijn. Iedere patiënt is uniek. Wat bij de ene patiënt werkt, zal bij de andere geen effect hebben. Een patiënt die geregeld vergeet geneesmiddelen in te nemen is wellicht gebaat bij een herinnering via SMS. Een patiënt die met opzet minder geneesmiddelen gebruikt vanwege bijwerkingen is dat echter niet. Die patiënt is meer gebaat bij het gezamenlijk met de voorschrijver vinden van een alternatief zonder bijwerkingen. Therapietrouw bevorderen is daarmee een typisch voorbeeld van noodzakelijk maatwerk.

GEBRUIKTE LITERATUUR

Brink van den-Muinen A, Van Dulmen AM, Factoren gerelateerd aan farmacotherapietrouw van chronisch zieken. Utrecht, NIVEL, 2004.

Heijmans MJWM, Spreeuwenberg P, Rijken PM. Monitor Zorg- en Leefsituatie van mensen met astma en mensen met COPD. Trends en ontwikkelingen over de periode 2001 – 2004. Utrecht, NIVEL, 2005.

WHO. Adherence to long-term therapies. Evidence for action. Geneva, World Health Organization, 2003.